

Vlaams
Parlement

stuk **136** (2014-2015) – Nr. 1
ingediend op 24 oktober 2014 (2014-2015)

Beleidsnota

Gelijke Kansen

2014-2019

ingediend door mevrouw Liesbeth Homans,
viceminister-president,
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

Een beleidsnota geeft de grote strategische keuzen en opties van het beleid voor de duur van de regeerperiode weer. De nota is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde minister en vormt de basis van een debat in het Vlaams Parlement. In voorkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen, daar waar nodig, ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement worden voorgelegd.

INHOUD

I.	Lijst met afkortingen	4
II.	Wetgeving	5
III.	Managementsamenvatting.....	6
IV.	Inleiding	8
V.	Omgevingsanalyse	9
1.	Genderbeleid.....	9
1.1	De loopbaankloof en de combinatie arbeid-zorg	9
1.2	Besluitvorming	10
1.3	Beeldvorming.....	10
1.4	Geweld.....	11
2.	Holebi's en transgenders botsen nog steeds op drempels.....	11
2.1	De maatschappelijke positie van holebi's en transgenders	11
2.2	Geweld.....	13
3.	Inclusie is nog geen realiteit voor mensen met een beperking	13
3.1	Van zorg- naar participatieperspectief.....	13
3.2	Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap als kader	13
3.3	De maatschappelijke positie van personen met een handicap	14
4.	Vlaanderen heeft nog een lange weg af te leggen naar een integraal toegankelijke samenleving	15
5.	Discriminatie behoort nog te vaak tot de dagelijkse realiteit.....	16
VI.	Strategische en operationele doelstellingen.....	17
1.	Strategische doelstelling: Een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan	17
1.1	OD Een gelijkekansenperspectief in alle Vlaamse beleidsdomeinen.....	18
1.2	OD Ingaan tegen stereotyperende beeldvorming.....	18
1.3	OD Wegwerken van bestaande ordeningsmechanismen.....	19
1.4	OD Streven naar een geweldloze samenleving	20
2.	Strategische doelstelling: Volwaardige maatschappelijke participatie	20
2.1	OD Inzetten op algemeen welbevinden	21
2.2	OD Toegankelijkheid	22
3.	Strategische doelstelling: Het bestrijden van discriminatie	23
VII.	Regelgevingsagenda	25

I. LIJST MET AFKORTINGEN

CEDAW	Committee on the Elimination of Discrimination Against Woman
CGKR	Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
CLB	Centrum/a voor Leerlingenbegeleiding
EU	Europese Unie
EVA	Extern Verzelfstandigd Agentschap
FOD Economie – ADSEI	Federale overheidsdienst economie – Algemene directie Statistiek en Economische Informatie
FRA	Bureau van de EU voor de grondrechten
GKV	Gelijke Kansen in Vlaanderen
GRIP	Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap
IGVM	Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen
IVRPH	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap
KUL	Katholieke Universiteit Leuven
LGBT	Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender
MEP-decreet	Decreet van 13 juli 2007 houdende bevordering van een meer evenwichtige participatie van vrouwen en mannen in advies- en bestuursorganen van de Vlaamse overheid, <i>B.S.</i> 6 augustus 2007
NOOZO	Niets over ons zonder ons
OCM	Open Coördinatiemethode
Ovl	Ouders voor Inclusie
SCV	Sociaal-culturele verschuivingen
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SILC	Enquête naar de inkomens en levensomstandigheden
STEM	Science, Technology, Engineering, Mathematics
TIP	Transgender Infopunt
Toevla-databank	Databank Toegankelijk Vlaanderen
UPR	Universeel Periodiek Onderzoek
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
Vliom-databank	Databank 'Vlaamse Instellingen, Organen en Mandaten'
VN	Verenigde Naties

II. WETGEVING

MEP-decreet	Decreet van 13 juli 2007 houdende bevordering van een meer evenwichtige participatie van vrouwen en mannen in advies- en bestuursorganen van de Vlaamse overheid, Belgisch Staatsblad 6 augustus 2007.
Kaderdecreet gelijke kansen	Decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid', Belgisch Staatsblad van 23 september 2008.
Assistentiehondendecreet	Het decreet van 20 maart 2009 houdende de toegankelijkheid van publieke plaatsen voor personen met een assistentiehond, Belgisch Staatsblad van 8 mei 2009
Toegankelijkheidsverordening	Besluit van 5 juni 2009 van de Vlaamse Regering tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake toegankelijkheid, Belgisch Staatsblad van 2 september 2009.
Samenwerkingsakkoord	Het samenwerkingsakkoord van 12 juni 2013 tussen de federale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen voor de oprichting van het interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme onder de vorm van een gemeenschappelijke instelling zoals bedoeld in artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980

III. MANAGEMENTSAMENVATTING

Ondanks alle verdragen, wetten en decreten waarin de gelijkheid van alle burgers staat ingeschreven; ondanks het feit dat in Europa de gelijkheid in rechte overal verworven is; toch zijn 'gelijke kansen' nog lang geen realiteit voor iedereen. Ook in Vlaanderen niet. Achterstellingsmechanismen en discriminatie zorgen er nog steeds voor dat mensen of groepen van mensen ongelijk behandeld worden en niet de kans krijgen om volwaardig te kunnen participeren aan het maatschappelijk leven.

Vanuit het Vlaamse gelijkekansenbeleid wil ik kansen creëren door deze achterstellingen proactief tegen te gaan. De achterstellingen maak ik zichtbaar, bespreekbaar en werk ik weg. Nieuwe drempels worden vermeden. Feitelijke discriminatie pak ik niet alleen op een proactieve, maar ook reactieve, juridisch georiënteerde manier aan. Ik zorg ervoor dat het beleid voor de kansengroepen zelf werkt. Tegelijkertijd zet ik in op een faire, open samenleving, waarin de verantwoordelijkheid voor gelijke kansen gedeeld wordt.

Een zeer brede waaier aan mechanismen breekt in op de kansenpositie van mensen. Als minister van Gelijke Kansen richt ik mij in eerste orde op de thema's gender, seksuele identiteit en handicap. Ook voor personen van vreemde herkomst voer ik een gelijkekansenbeleid om een volwaardige participatie te realiseren. Personen van vreemde herkomst maken wel deel uit van het Gelijke Kansenbeleid, wanneer het gaat om het reactief optreden tegen discriminatie (o.a. Meldpunten). Elk van deze thema's kent zijn eigenheid en vraagt een specifieke aanpak. Tegelijkertijd spelen ze onderling op elkaar in, wat hun impact soms nog versterkt. In mijn beleid heb ik oog voor de verschillen in drempels die kansengroepen ervaren en hun specifieke aanpak, maar ook voor de onderlinge synergiën. Ik zie het als een extra opportuniteit dat ik ook bevoegd ben voor integratie en de coördinatie van het armoedebeleid.

Achterstellingen manifesteren zich in zowat alle aspecten van het maatschappelijk leven: onderwijs, welzijn, maar ook cultuur, huisvesting, sport,.. Samengevat: alle domeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is, bevatten sleutels om de maatschappelijke positie van de diverse kansengroepen te verbeteren. Slagkrachtig werken aan gelijke kansen vraagt bijgevolg een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak die stevig onderbouwd wordt.

Gesteund door een toonaangevend internationaal kader, zet ik in op een tweesporenbeleid. Via de methode van open coördinatie zal ik de initiatieven die organisatiebreed rond Gelijke Kansen worden genomen coördineren en afstemmen en ervoor zorgen dat het gelijkekansenperspectief maximaal ontplooid wordt binnen de verschillende Vlaamse bevoegdheden. Met een stevig arsenaal aan instrumenten en in lijn met een aantal wel gekozen prioritaire doelstellingen stimuleer en onderbouw ik vanuit mijn functionele bevoegdheid rond gelijke kansen het transversale beleidsproces. Dat is noodzakelijk om echt vooruitgang te boeken.

Ik zet expliciet in op stakeholdersparticipatie en faciliteer de wisselwerking beleid, wetenschap en ervaringsdeskundigheid. Dat leidt tot een onderbouwde en gedragen beleidsvoering.

Als eerste prioritaire doelstelling zet ik in op een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan. Dit is een doelstelling die ik als minister van Gelijke Kansen coördineer maar niet kan realiseren zonder medewerking van de voltallige Vlaamse Regering. Ik schakel alle ministers van de Vlaamse Regering dan ook in om het gelijkekansenperspectief te integreren in hun beleidsdomeinen. De focus ligt hierbij op niet-stereotyperende beeldvorming,

het wegwerken van bestaande ordeningsmechanismen en het streven naar een geweldloze samenleving.

Als tweede prioritaire doelstelling zet ik in op het realiseren van volwaardige maatschappelijke participatie van alle doelgroepen binnen de samenleving. Ik leg hierbij de nadruk op fysieke toegankelijkheid, toegankelijkheid van dienstverlening en het algemeen welbevinden van ieder individu van de samenleving.

Tot slot bestrijd ik alle vormen van discriminatie, met een bijzondere aandacht voor leeftijdsdiscriminatie.

IV. INLEIDING

De Vlaamse bevolking is zeer divers. Met het oog op een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect voor elkaar centraal staan, is het belangrijk om sociale cohesie te bevorderen en iedereen op een volwaardige manier te laten participeren. In een optimale samenleving wordt niemand uitgesloten, kan iedereen zijn/haar troeven ten volle benutten en kan de maatschappij ook rekenen op deze troeven van haar inwoners.

Achterstellingen zijn in alle aspecten van het maatschappelijk leven terug te vinden. Zowel binnen onderwijs, welzijn, huisvesting maar ook cultuur, sport ... zijn nog te veel drempels aanwezig om iedereen volwaardig te laten participeren. Een gelijkekansenbeleid is dus geen op zichzelf staand beleid maar moet in alle domeinen van het maatschappelijk leven ingebed worden. Het beleid moet zich richten tot de individuele burger maar ook de aanwezige structuren. Denk maar aan het middenveld, bedrijven of de overheid zelf. Enkel door het creëren van een breed maatschappelijk draagvlak komen we werkelijk tot een integrale samenleving.

Voor mij is het gelijke kansenbeleid meer dan louter het fysiek toegankelijk zijn van de publieke gebouwen of de toegankelijkheid van de dienstverlening. Ik wil dat iedereen volwaardig kan deelnemen aan de maatschappij met respect voor ieders beperkingen of troeven.

Ik ga uit van een beleid mét de kwetsbare groepen in plaats van een beleid over kwetsbare groepen. Het betrekken van de doelgroep is een belangrijke stap in de totstandkoming van een gedragen beleid en het realiseren van mijn doelstellingen.

Liesbeth HOMANS,

viceminister-president,
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

V. OMGEVINGSANALYSE

1. Genderbeleid

Ons land scoort niet slecht op vlak van gendergelijkheid. Als het gaat over de positie van vrouwen inzake werk, inkomen, opleiding, tijdsbesteding, politieke participatie, gezondheid,... zitten we mee in de Europese subtop met Nederland en het Verenigd Koninkrijk (na de toppers uit Scandinavië)¹.

En toch. Als we bijvoorbeeld focussen op de sociaaleconomische positie van vrouwen in Vlaanderen zien we vaak een ander plaatje. Die positie wordt nog steeds sterk gelinkt aan de (stereotiepe) sociale verwachtingen die bestaan over man en vrouw. Gelijke deelname aan de arbeidsmarkt of aan besluitvorming door vrouwen is nog steeds niet gerealiseerd.

1.1 De loopbaankloof² en de combinatie arbeid-zorg

Er is op onze arbeidsmarkt nog steeds onmiskenbaar sprake van een loopbaankloof, met zowel verticale als horizontale segregatie. Met verticale segregatie geven we aan dat vrouwen nog steeds ondervertegenwoordigd zijn in de hogere echelons van bedrijven en organisaties. In 2007 maakten vrouwen 44% van de werkenden uit terwijl slecht 34% van de beleidsvoerende en hogere functies worden uitgevoerd door vrouwen³, hoewel jonge vrouwen vandaag hoger opgeleid zijn dan mannen. In 2013 hadden 51% van de 30 tot 34-jarige vrouwen in het Vlaams Gewest een diploma hoger onderwijs tegenover 37% van de mannen⁴. De horizontale segregatie toont dat vrouwen in andere sectoren werken dan mannen. Zeer mannelijke sectoren zijn bouwnijverheid, industrie en 'vervoer en opslag' waar minder dan een kwart vrouwen werken. De meest vrouwelijke sectoren zijn de 'menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening' en onderwijs. Eén oorzaak daarvan is de keuze in studierichting die leiden tot andere sectoren. De meest vrouwelijke richtingen zijn gezondheidszorg, onderwijs en sociaal-agogisch werk (95% vrouwen). Industriële wetenschappen en technologie zijn traditioneel 'jongensrichtingen', met 86% mannen. Het STEM-actieplan⁵ van de Vlaamse Regering probeert hier een stimulerende rol in te spelen.

De loopbanen van vrouwen verschillen ook opmerkelijk met die van mannen en is vaak beïnvloed door de combinatie arbeid-zorg. Zo werken 45,2% van de loontrekkende vrouwen in het Vlaams Gewest deeltijds tegenover 8,7% van de loontrekkende mannen⁶. De komst van kinderen in het gezin gaat samen met een toename van deeltijds werk bij vrouwen⁷. Bij laaggeschoolde vrouwen is dit nog vaker het geval dan bij hooggeschoolde vrouwen⁸. Vrouwen nemen ook vaker tijdskrediet, loopbaanonderbreking of thematische verloven. In 2013 namen 183.309 vrouwen en 86.723 mannen een vorm op van tijdskrediet of loopbaanonderbreking⁹. Bijna één op tien van loontrekkende vrouwen in Vlaanderen (9.8%) maakt gebruik van tijdskrediet (of een verwant stelsel). Dat

¹ European Institute for Gender Equality, 2013

² Luc Sels, 'De genderloopbaankloof'

³ ADSEI Enquête naar de arbeidskrachten, bewerkt door SEIN

⁴ http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/opleiding/niveau/hoger_onderwijs_30-34_jarigen/

⁵ www.stemopschool.be/stem-actieplan

⁶ Info Steunpunt WSE, 2012, www.steunpuntwse.be/node/2903

⁷ Neels K, Theuninck Z. "Arbeidsparticipatie van vrouwen en mannen: de genderkloof breidt sterk uit na ouderschap" in GGP Belgium Policy Brief 4, augustus 2012

⁸ Neels K. "Mannen moeten meer als vrouwen worden. Arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen in België: genderkloof breidt uit na ouderschap." 2014, www.gelijkekansen.be/Portals/GelijkeKansen/Loopbaankloof_art.%20NEELS.pdf

⁹ www.rva.be

is meer dan dubbel zo vaak als mannen (3.8%). Maar liefst 92% van de vrouwen die hun loopbaan voltijds onderbreken zijn moeder.

Volgens het meest recente loonkloofrapport van Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (hierna: IGVM) uit 2013, bedraagt de loonkloof in 2010 op basis van de bruto jaarlonen 23%. Er is geen eenduidige oorzaak. Studiekeuzes, sectoren, het soort jobs en andere loopbanen (bv. meer deeltijds) dat eruit voortvloeien spelen zeker een rol. Daarnaast hebben vrouwen vaak een ander soort loopbanen dan mannen.

De loopbaankansen en sociaal-economische positie van vrouwen worden vaak negatief beïnvloed door de maatschappelijke verwachting dat vrouwen diverse zorgtaken opnemen. In bepaalde situaties wordt die invloed nog versterkt door bijvoorbeeld de gezinssamenstelling. Zo hebben alleenstaande ouders bijvoorbeeld een verhoogd risico om in de armoede te belanden. Meer dan 80% van de alleenstaande ouders zijn vrouwen.

1.2 Besluitvorming

In de politiek en het bedrijfsleven zit vrouwelijke deelname de laatste jaren in een stijgende lijn. Maar, er is nog lang geen sprake van een daadwerkelijke gelijke deelname van mannen en vrouwen aan alle domeinen van het maatschappelijke leven.

In de Vlaamse politieke wereld is er reden tot optimisme. De Vlaamse Regering telt na de verkiezingen in 2014 44% vrouwelijke regeringsleden. Het Vlaams Parlement telt een kleine 43% vrouwen. Op lokaal niveau zijn de cijfers heel wat minder, zeker wat de uitvoerende functies betreft. Na de lokale verkiezingen van 2012 werden 36% vrouwelijke gemeenteraadsleden aangeduid, 32% vrouwelijke schepenen en slechts 13% vrouwelijke burgemeesters¹⁰. Dat laatste cijfer is een heel eind verwijderd van de symbolische 33%.

In het bedrijfsleven is de evenredige deelname aan bestuursorganen nog veraf. In 2011 zat er bij 61,5% van de Belgische beursgenoteerde ondernemingen geen enkele vrouw in de raad van bestuur. Bij 27% was er één vrouw bestuurder. Bij 11,5% van de bedrijven bestuurden er twee of meer vrouwen mee¹¹. Onderzoek pleit nochtans voor een gendermix in bestuursorganen. Men stelt dat meer diversiteit leidt tot beter bestuur en dus betere bedrijfsresultaten¹².

1.3 Beeldvorming

De beeldvorming met betrekking tot gender verdient speciale aandacht. Stereotypes over 'mannelijkheid' en 'vrouwelijkheid' verhinderen naast de gelijke deelname aan het maatschappelijke leven, ook de individuele ontplooiing van zowel vrouwen als mannen. Uit het recente onderzoek 'Genderdiversiteit in de Vlaamse nieuwsmedia. Algemene trends en een case.' van het Instituut voor Mediastudies (KUL) blijkt dat vrouwen in de Vlaamse nieuwsmedia nog steeds ondervertegenwoordigd zijn en eerder stereotiep worden afgebeeld. In de traditionele nieuwsmedia komen ze in verhouding tot mannen met één op vier voor, in de online nieuwssites zakt die verhouding zelfs naar één op vijf¹³.

¹⁰ RoSa,

¹¹ Vrouwen aan de Top, IGVM, 2012

¹² Lückcrath-Rovers, 2011

¹³ Vandenberghe H., d'Haenens L., Van Gorp B "Genderdiversiteit in de Vlaamse nieuwsmedia. Algemene trends en een case." September 2014 Instituut voor Mediastudies KUL.

1.4 Geweld

Tot slot is er nog het schrijnende probleem van geweld tegen vrouwen. Een recent grootschalig onderzoek van FRA, het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten levert ook cijfers over de Belgische situatie. 36% van de Belgische vrouwen (tegenover 33% Europees) is het slachtoffer van lichamelijk en/of seksueel geweld. 24% van de Belgische vrouwen (tegenover 22% Europees) is het slachtoffer van lichamelijk en/of seksueel geweld binnen een relatie. En maar liefst 60% zegt het slachtoffer geweest te zijn van seksuele intimidatie sinds de leeftijd van 15 jaar (tegenover 55% Europees).

2. Holebi's en transgenders botsen nog steeds op drempels.

2.1 De maatschappelijke positie van holebi's en transgenders

Uit onderzoek¹⁴ blijkt dat tussen de drie en acht procent van de Vlaamse bevolking holebi is. Deze seksuele oriëntatie heeft ook een impact op hun omgeving – ouders, vrienden, naaste familie – wat impliceert dat minstens 20% van de bevolking rechtstreeks geconfronteerd wordt met holebiseksualiteit.

Hoeveel mensen in onze maatschappij transgender zijn, is onmogelijk te zeggen¹⁵. Het rijksregister toont aan dat in de periode 1993 tot 2013 in ons land 676 personen van geslacht zijn veranderd. 69% van man naar vrouw, 31% van vrouw naar man. Recente schattingen uit de medische sector geven een ander beeld. Een conflict tussen genderidentiteit en geboortegeslacht komt voor bij 1 op 1000 à 2000 geboren mannen en 1 op 2000 à 4000 geboren vrouwen¹⁶. Slechts een beperkt aantal personen laat zich medisch volledig aanpassen tot het andere geslacht. In België zou het gaan om 1 op 12.900 mannen en 1 op 33.800 vrouwen¹⁷. Het overgrote deel van de transgenders kiest voor een beperkt of geen medisch traject en is niet zichtbaar in de statistieken.

België en Vlaanderen zitten aan de kop in Europa als het gaat om gelijke kansen voor holebi's en transgender personen. In 2014 behaalden we het tweede jaar op rij de tweede plaats, na het Verenigd Koninkrijk, op de Rainbow¹⁸ kaart van de Europese koepelorganisatie. Maar, ondanks de openstelling van het huwelijk en adoptie voor koppels van hetzelfde geslacht, een sterk uitgebouwde anti-discriminatiewetgeving, en in het algemeen een toegenomen maatschappelijke aanvaarding, blijven holebi's en transgenders op drempels botsen, zoals bijvoorbeeld op het vlak van gezondheidszorg, in het onderwijs, op het werk,...

In 2014 werden genderidentiteit en genderexpressie als expliciete discriminatiegronden toegevoegd aan het Vlaamse gelijkkansendecreet. Dit betekent op papier een sterkere juridische bescherming, maar om de maatschappelijke situatie van de doelgroep te verbeteren, is er nog heel wat werk voor de boeg. Niet alleen liggen cijfers over welbevinden veel lager en cijfers over suïcide veel hoger dan bij hetero's, ook in de geweldcijfers is een duidelijk verschil te merken.

Enkele deeldoelgroepen verdienen extra aandacht in het gelijkkansenbeleid.

¹⁴ J. Vincke en P. Stevens, 'Een beleidsgerichte algemene survey van Vlaamse homoseksuele mannen en vrouwen. Basisrapport', Universiteit Gent, 1999.

¹⁵ H. Van Hove, 'Transseksuele personen in België. Gegevens uit het Rijksregister (1 januari 1993 t.e.m. 30 juni 2013, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Brussel, 2013.

¹⁶ G. De Cuypere en F. Olyslager, 'Genderidentiteitsstoornissen: nieuwe visies en trends in de behandeling aan het UZ Gent. Verslagen van het Centrum voor Genderstudies, 2009, nr. 18.

¹⁷ G. De Cuypere, M. Van Hemelrijck, A. Michel, B. Carael, G. Heylens, R. Rubens, P. Hoebeke en S. Monstrey, 'Prevalence and demography of transsexualism in Belgium, European Psychiatry, 22(3), 2007.

¹⁸ www.ilga-europe.org/home/publications/reports_and_other_materials/rainbow_europe

Het welbevinden van jonge holebi's ligt lager dan dat van hun heteroseksuele leeftijdsgenoten. Europees onderzoek¹⁹ toont dat 69% van de jongeren niet openlijk op school (kunnen) praten over hun holebi-zijn. Tot 62% houdt dit zelfs expliciet verborgen. Onderwijs heeft een cruciale rol in het bespreekbaar maken van en de juiste informatie verspreiden over holebiseksualiteit. Holebi-jongeren signaleren bovendien dubbel zoveel pestgedrag dan hun leeftijdsgenoten, 11 versus 5 procent. 8 op 10 jongeren waren tijdens hun schooltijd getuigen van negatieve opmerkingen of gedrag ten aanzien van klasgenoten waarvan verondersteld werd dat ze holebi waren. De Belgische cijfers in dit onderzoek geven aan dat 51% van de respondenten regelmatig wordt geconfronteerd met opmerkingen of grapjes over holebi's en transgender personen.

Ook oudere holebi's zijn een erg kwetsbare groep. Ze zijn vaak onzichtbaar in onze maatschappij. Door het opgroeien in een tijd waar (homo)seksualiteit nauwelijks bespreekbaar was, zorgt dat voor heel wat onwetendheid en intolerantie bij hun leeftijds- of generatiegenoten. Bovendien werken zorginstellingen waar oudere holebi's terechtkomen vaak erg heteronormatief. Het is van belang dat zorgend personeel en directies in de ouderenzorg gesensibiliseerd worden en weten waar zij terecht kunnen voor informatie.

Transgender personen komen net als iedereen in aanraking met de gezondheidszorg. Uit het onderzoek 'Leven als transgender in België'²⁰ blijkt dat transgenders moeilijker toegang krijgen tot de trans-specifieke medische zorg die ze nodig hebben. Meer zelfs: de reguliere medische zorg laat te wensen over als het gaat om informatie en eventuele doorverwijzing. Dezelfde studie geeft ook aan dat er een dringende nood is aan informatie over het transgenderthema voor bijvoorbeeld huisartsen en eerstelijns hulpvoorzieningen. Respondenten uit het onderzoek signaleren dat een aanzienlijk aantal huisartsen, psychologen en hulpverleners wel willen helpen, maar niet weten 'hoe'.

Voor jonge transgenders is de schoolomgeving vaak een obstakel. Er is gebrek aan informatie en kennis over het transgenderthema bij leerkrachten en schooldirecties. Bovendien is er de druk onder leerlingen om te voldoen aan de heersende gendernormen. Scholen worden zich dan ook pas bewust van het probleem wanneer een crisis plaatsvindt. Proactief informeren en sensibiliseren is cruciaal.

Er zijn weinig cijfers over holebi- en transgender ouders en hun kinderen. Het aantal kinderen dat geboren wordt of opgroeit bij homoseksuele en lesbische koppels stijgt, vooral sinds de openstelling van het burgerlijk huwelijk en de mogelijkheid tot adoptie door holebikoppels.

Religie speelt een belangrijke rol in de houding tegenover holebi's en transgenders. Hoe belangrijker de positie van religie in het leven van mensen, hoe moeilijker de acceptie van holebiseksualiteit²¹. Bepaalde gemeenschappen waar religie een belangrijk rol speelt, hebben een minder positieve houding tegenover seksuele diversiteit. Het kruispunt 'ethniciteit versus seksuele identiteit' blijft tot op vandaag een complexe beleidsuitdaging. Enerzijds ligt de uitdaging in het verhogen van de zelfredzaamheid van holebi's en transgenders met een migratie-achtergrond, anderzijds in het verhogen van de holebi- en transgendervriendelijkheid binnen bepaalde etnisch-culturele en/of religieuze gemeenschappen. Het is belangrijk dat binnen die gemeenschappen een grotere openheid rond seksuele diversiteit gecreëerd wordt

¹⁹ 'EU LGBT survey - European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey - Results at a glance', Fundamental Rights Agency, 2013.

²⁰ J. Motmans, 'Leven als transgender in België', IGVM, 2009

²¹ D. Versmissen, 'Zzzip2, Onderzoek naar de levenskwaliteit van Vlaamse holebi's', Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2011.

2.2 Geweld

Geweld tegen holebi's en transgenders is geen ver-van-ons-bed-show. In augustus 2011 kregen twee vrouwen ernstige klappen, ze liepen hand in hand over straat. In 2012 werd een jongeman aangevallen nadat hij een holebifuif verliet. Datzelfde jaar werd België opgeschrikt door haar eerste officiële homofobe moord. Ernstige gewelddelicten tegen holebi's zetten het thema 'homofob geweld' hoog op de politieke agenda. Een interfederaal actieplan tegen homo- en transfoob geweld werd opgemaakt. Binnen het Vlaams gelijkemansbeleid werd onderzoek opgezet waaruit blijkt²² dat negen op de tien holebi's ooit in aanraking kwam met verbaal of psychisch geweld, drie op de tien met fysiek geweld en één op vijf met materieel geweld.

Ook transgender personen delen in de klappen. Onderzoek²³ wijst uit dat 82% van de transvrouwen slachtoffer wordt van verbaal of psychisch geweld, 31,7% van fysiek geweld en maar liefst 37,9% van seksueel geweld. In totaal worden 4 op 5 transvrouwen op een bepaald moment in hun leven met geweld geconfronteerd.

3. Inclusie is nog geen realiteit voor mensen met een beperking

3.1 Van zorg- naar participatieperspectief

In 2009 werd het thema 'handicap' vastgelegd als beleidsonderwerp in het gelijkemansbeleid. Mensen met een beperking zijn een groep die in onze samenleving moeilijk tot volwaardige deelname komen. Ze worden vaak apart, bijzonder en specifiek behandeld. Denken we aan onderwijs, aparte woonvormen, werkplaatsen, aparte afdelingen van verenigingen of sportclubs. Vaak met de beste bedoelingen en vanuit de veronderstelling dat zo de beste vorm van ondersteuning of zorg gegeven wordt. Gevolg: de aansluiting met het 'gewone' leven, het gewoon deel uitmaken van alledaagse maatschappelijke activiteiten komt onder druk te staan.

Van oudsher bestaat de neiging om mensen met een beperking hoofdzakelijk vanuit een medisch en een zorgperspectief te benaderen. Er is nood aan goede zorg en ondersteuning en die wordt ook aangeboden en ontwikkeld. Onder meer vanuit de maatschappelijke domeinen Zorg, Welzijn, Volksgezondheid en Sociale Zekerheid. Maar, willen we een volwaardige en evenredige participatie van deze groep, dan is inclusief beleid noodzakelijk. Dan moet er aandacht zijn voor handicap in alle beleidsdomeinen en alle maatregelen van de Vlaamse overheid. Niet evident, wel broodnodig.

3.2 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap als kader

Mensen met een beperking vragen om zo maximaal en inclusief mogelijk deel te nemen aan de samenleving. Ook internationaal wordt dit herkend. Een aantal verklaringen en actieplannen op het niveau van de EU en de Raad van Europa spelen een rol. De ratificatie door België in 2009 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (hierna: IVRPH) is een mijlpaal in het anders denken en handelen ten aanzien van personen met een handicap. Het IVRPH verwacht van partijstaten inspanningen tot het volwaardig

²² D'haese, L., Dewaele, A., & Van Houtte, M., Geweld tegenover holebi's – I. Verkennende studie over de beleving, de omstandigheden en de uitkomsten van holebigeweld in Vlaanderen. Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansbeleid, 2013.

²³ J. Motmans, 'Geweld op basis van transgenderisme: eerste beschrijvende resultaten', Steunpunt Gelijkekansbeleid, 2012.

laten deelnemen (wonen, leven, mobiliteit etc.) van personen met een handicap aan de samenleving. Barrières in de reguliere systemen worden weggewerkt.

Ook Vlaanderen trekt sinds 2009 resoluut de kaart van het IVRPH en streeft naar naleving van de principes van het verdrag door deze te implementeren in de Vlaamse rechtsorde, door de uitbreiding van het functionele en transversale gelijkheidsbeleid en door de vernieuwing in het zorgbeleid ten aanzien van personen met een handicap.

3.3 De maatschappelijke positie van personen met een handicap

Het is moeilijk een goed beeld te krijgen van de maatschappelijke positie van mensen met een beperking in Vlaanderen en België. Dit beeld is vaak gefragmenteerd. In statistieken en studies kan de afbakening van deze groep sterk verschillen. De vraag naar het aantal mensen met een handicap is dus niet makkelijk te beantwoorden. Er is niet zoiets als een algemeen register van mensen met een handicap. Onderzoekers baseren zich op algemene enquêtes waar naar handicap gepeild wordt. De Europese Commissie gaat voor haar strategie 2010 -2020 in zaken handicap uit van de gegevens van de speciale module binnen de Enquête Arbeidskrachten en komt uit op ongeveer 1 op 6 inwoners met een milde of ernstige beperking. Dus ongeveer 17% van de bevolking²⁴.

Uit diverse enquêtes en studies blijkt dat 10 tot 15 procent van de bevolking dergelijke belemmeringen ervaart²⁵. De studie omvat enkel personen op beroepsactieve leeftijd, dus met uitbreiding van de jeugd en oudere bevolkingsgroepen wordt dat aandeel nog hoger. De SILC-survey van 2007 geeft aan dat 20% van de bevolking ouder dan 75 beperkingen heeft die hen aanzienlijk belemmeren. Vlaanderen telt dus een noemenswaardige groep mensen die omschreven wordt als 'mensen met (functie)beperking'.

Er is weinig onderzoek beschikbaar naar de feitelijke participatie van mensen met een handicap aan het maatschappelijke leven. Onderzoeken die voorhanden zijn, brengen doorgaans opvallende achterstellingen en afhankelijkheidsposities aan het licht.

Zo zijn mensen met een beperking opvallend ondervertegenwoordigd op de arbeidsmarkt. In 2013 was slechts 40% van de Vlaamse bevolking met een arbeidshandicap aan het werk (gegevens FOD Economie-ADSEI EAK 20-64, 2013) ten opzichte van een werkzaamheidsgraad van ongeveer 72 % in het algemeen in Vlaanderen.

Daarnaast tonen onderzoeken ook een achterstelling op onderwijs vast. Ongeveer 85%²⁶ van alle kinderen met speciale onderwijsbehoeften – ook van fysieke of sensorische aard – loopt in Vlaanderen school in het buitengewoon circuit. Mensen met een handicap hebben gemiddeld een lager opleidingsniveau. Slechts 9,3 % beschikt bijvoorbeeld over een diploma hoger onderwijs tegenover 18,4% bij mensen zonder handicap. Voor het universitair onderwijs ligt die verhouding nog scherper: 1,6% versus 6,6%. Bij mensen met een laag opleidingsniveau zijn er dubbel zoveel mensen met een handicap als bij mensen met een hoger opleidingsniveau.

²⁴ Zie de Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *Europese strategie inzake handicaps 2010-2020: Een hernieuwd engagement voor een onbelemmerd Europa*, COM(2010) 636.

²⁵ Departement WSE, Erik Samoy, Handicap en Arbeid, deel 1, update 2014

²⁶ EC-NESSE report Education and Disability / Special Needs – policies and practices in education, training and employment for students with disabilities and special educational needs in the EU.(EU 2012).

Welzijn zette de voorbije regeerperiode in op vraaggestuurde ondersteuning en zorg in plaats aanbodgestuurd, onder meer met het decreet persoonsgebonden financiering. Momenteel stellen we vast dat het overgrote deel – ongeveer 95% – van de 43.835 mensen met een handicap die gebruik maken van het aanbod van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (hierna: VAPH), dit doen via een voorziening of dienst. Ongeveer 5% van deze groep mensen met een handicap organiseren hun ondersteuning zelf via een persoonlijke-assistentiebudget.

Wat betreft sociale en culturele participatie weten we dat het sociaal netwerk van mensen met een handicap vaak kleiner is. Activiteiten buitenshuis vaak worden vermeden. Deelname aan het verenigingsleven, sport en cultuur is in het algemeen lager. Uiteraard afhankelijk van de mate waarin er hinder is door de langdurige aandoening²⁷.

Mensen met een handicap boksen op tegen ongunstige sociaal-economische toekomstverwachtingen. Uit de Handilab-studie van 2012²⁸ blijkt dat ongeveer 40% van de mensen met een integratie- of inkomensvervangende tegemoetkoming moet rondkomen. Een inkomen tegen of onder de Europese armoedegrens.

Gecombineerde studiegegevens van de SCV-survey (2010-2012) tonen aan dat mensen met een functiebeperking ook op heel wat andere domeinen minder participeren dan mensen zonder beperking. Bovendien is er een sterker verband voor de niet-participatie in veel domeinen bij de mensen die voortdurend hinder ondervinden van hun beperking.

4. Vlaanderen heeft nog een lange weg af te leggen naar een integraal toegankelijke samenleving

Een leefomgeving die voor iedereen toegankelijk is, is essentieel voor een maatschappij die gelijke kansen nastreeft. Integrale toegankelijkheid stelt mensen in staat actief en autonoom deel te nemen aan het maatschappelijke leven in al zijn deelaspecten. Omgevingsfactoren spelen vaak een belangrijke rol in het creëren van handicaps.

De vergrijzende demografische context creëert specifieke uitdagingen aan onze leefomgeving. Tegen 2050 telt België twee miljoen zestigplussers méér dan in 2010. Het aantal tachtigplussers zal dan verdrievoudigd zijn. Een toegankelijke leefomgeving laat ouderen toe om zo lang en kwalitatief mogelijk gebruik te maken van de publieke omgeving. Ouderen zijn vaker sterker aangewezen op voorzieningen in hun buurt. Integrale toegankelijkheid van de onmiddellijke leefomgeving bevordert inclusie en vermijdt een individuele residentiële zorgvraag in vele gevallen of stelt deze minstens uit.

Op dit moment is over de toegankelijkheid van Vlaanderen nog geen grootschalig cijfermateriaal voorhanden. Een eerste analyse van de gebouwen die intussen zijn doorgelicht binnen de nieuwe databank Toegankelijk Vlaanderen toont wel dat de leefomgeving in Vlaanderen nog verre van integraal toegankelijk is. Van de sinds 2012 doorgelichte gebouwen beschikt 3% over een goed toegankelijk (zelfstandig bruikbaar) toilet. Slechts 9% van de gebouwen met meerdere – publiek toegankelijke – verdiepingen beschikt over een zelfstandig toegankelijke lift. Brailleondersteuning komt slechts voor in 19% van de gebouwen waar dit

²⁷ Wie participeert niet? Deelname van personen met een functiebeperking aan verschillende domeinen van het maatschappelijk leven. SVR-Webartikel 2014/1

²⁸ Moron, M., & Debels, A. (2012). Eindrapport "Handilab" Deel Administratieve Data. Leuven: KULeuven (CESO & LUCAS), 217 p

relevant is en enige vorm van auditieve ondersteuning (zoals een ringleiding) komt in amper 12% van de gevallen voor.

5. Discriminatie behoort nog te vaak tot de dagelijkse realiteit.

Discriminatie is nog steeds een realiteit in onze samenleving. De ongelijke positie van verschillende groepen wordt in de eerste plaats aangepakt via een proactief gelijkheidsbeleid. Dat speelt in op het wegwerken van achterstellingsmechanismen en het voorkomen van discriminatie. Cijfers tonen toch duidelijk aan dat een aanvullend antidiscriminatiebeleid, dat reactief optreedt tegen feitelijke discriminaties, absoluut noodzakelijk blijft. De analyse van de discriminatiemeldingen die het (voormalige) Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (hierna: CGKR) de voorbije jaren ontving, toont aan waar de grootste pijnpunten liggen.

In 2013 ontving het CGKR 3.713 meldingen. Discriminatie op grond van raciale criteria (37,5%) kwam meest voor, gevolgd door handicap en gezondheidstoestand (23,7%), geloof (18,7%), leeftijd (6,2%) en seksuele geaardheid (6,1%). De meeste meldingen hadden betrekking op de maatschappelijke domeinen werk (21%), media (25%), en goederen en diensten (20%). Binnen de categorie 'goederen en diensten' handelde ruim een derde van de dossiers over de toegang tot huisvesting, meestal op de private huisvestingsmarkt. Opvallend is de toename van het aantal meldingen rond handicap, zowel in het domein onderwijs (van 25% in 2012 naar 37% in 2013), als werk (van 16% in 2012 naar 25% in 2013)²⁹.

Het IGVM, bevoegd voor genderdiscriminatie, registreerde 365 meldingen in 2012. Transgender personen vertegenwoordigden ongeveer 6% van de meldingen. Ook bij genderdiscriminatie hadden de meeste meldingen betrekking op het maatschappelijk domein werk³⁰.

Misschien nog fundamenteeler dan het aantal meldingen rond discriminatie, is de bevinding uit een recente Europese studie dat slechts 37% van de ondervraagden hun rechten kennen indien zij het slachtoffer zouden worden van discriminatie³¹. Bovendien blijkt ook dat de meldingsbereidheid erg laag ligt, zelfs indien slachtoffers en getuigen weten waar ze terecht kunnen. Velen denken dat er geen gevolg gegeven wordt aan hun klacht, onder andere bij gebrek aan bewijs van de – vaak verdoken – discriminatie. Anderen doen geen melding uit angst hun werk te verliezen of niet geloofd te worden. Sommigen vrezen bovendien het slachtoffer te worden van wraak, of kijken op tegen de langdurige en ingewikkelde procedure. Ze berusten daarom in de situatie. Het aantal feitelijke discriminaties moet dan ook hoger ingeschat worden dan het aantal gemelde voorvallen. Daarom zet het antidiscriminatiebeleid in op het versterken en uitbouwen van het instrumentarium dat zorgt voor een onafhankelijke, laagdrempelige, krachtvolle en kwaliteitsvolle behandeling van discriminatiemeldingen.

²⁹ Interfederaal Centrum voor Gelijke Kansen en Bestrijding van Discriminatie en Racisme, "Discriminatie en diversiteit, Jaarverslag 2013".

³⁰ Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, "Activiteitenverslag 2012".

³¹ "Eurobarometer 2012 on perceptions of discrimination in the EU", Europese Commissie, november 2012, http://ec.europa.eu/justice/newsroom/discrimination/news/121122_en.htm

VI. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

1. Strategische doelstelling: Een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan

"Gelijke kansen garanderen en discriminatie bestrijden zijn een opdracht van elke dag en voor eenieder. De Vlaamse Overheid heeft hierbij een voorbeeldfunctie, zowel als werkgever als in de uitvoering van het beleid. De Vlaamse Regering maakt werk van een sterk, gecoördineerd en gedifferentieerd gelijk-kansenbeleid. Elke groep (vrouwen en mannen, holebi's en transgenders, personen met een beperking, mensen met een migratieachtergrond, ...) verdient daarbij specifieke aandacht. Tegelijk verbeteren we de afstemming tussen het horizontaal gelijkekansenbeleid, het integratiebeleid en het intern diversiteitsbeleid van de Vlaamse overheid. Waar personen in armoede de toegang tot gelijke kansen missen, vormen ook zij een aandachtspunt voor het Vlaamse gelijkekansenbeleid." (regeerakkoord p. 126, §1)

"Ten eerste streeft de Vlaamse Regering, naast de verdere uitvoering van het decreet houdende bevordering van een meer evenwichtige participatie van vrouwen en mannen in de advies- en bestuursorganen van de Vlaamse overheid, naar een gelijke deelname van vrouwen en mannen en naar meer diversiteit bij besluitvorming, adviesverlening en vertegenwoordigende functies." (regeerakkoord p. 126, §3)

"Ten tweede werkt de Vlaamse Regering verder aan een geweldloze samenleving. Dit houdt onder meer in dat we een beleid voeren in overleg met andere beleidsniveaus gericht op preventie en bestrijding van alle vormen van geweld en op gepaste nazorg voor slachtoffers van geweld, waaronder intra-familiaal geweld, genitale verminking, seksueel geweld, kinder- en ouderenmishandeling, eergelateerd geweld, homofob en transfoob geweld, stalking en mensenhandel." (regeerakkoord p. 126, §3)

"Tot slot staat de Vlaamse Regering ook in voor de opmaak van een Vlaams actieplan voor de aanpak van de loopbaan- en loonkloof tussen vrouwen en mannen en voor de sensibilisering en trajectbegeleiding voor vrouwelijke startende ondernemers. Tevens wordt een beleid uitgebouwd ter ondersteuning en gelijke verdeling van gezin, zorg, huishouden, betaalde arbeid en vrije tijd. Specifieke aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen zoals alleenstaande ouders, herintreders/herintreedsters, vrouwen in armoede en vrouwen met een migratieachtergrond." (regeerakkoord p. 126, §3)

"De Vlaamse Overheid zet in op het doorbreken van stereotiepe beeldvorming rond gender, seksuele identiteit, handicap, leeftijd en herkomst en rolverdeling via sensibiliserings- en informatiecampagnes." (regeerakkoord p. 127, §1)

"De Vlaamse Regering wil expliciete aandacht voor "leeftijd" in het Vlaams gelijkekansenbeleid. We nemen maatregelen om iedere vorm van discriminatie op basis van leeftijd te bestrijden. Structurele drempels nemen we weg." (regeerakkoord p. 127, §5)

"In aanvulling op het integratiebeleid, waakt de Vlaamse Regering over het waarborgen van gelijke kansen voor personen met een migratieherkomst in alle domeinen van het maatschappelijk leven." (regeerakkoord p. 127, §6)

Als minister van Gelijke Kansen streef ik naar een beleid dat inzet op evenredige participatie en gelijke kansen voor iedereen. Er zijn nog tal van mechanismen die gelijke kansen verhinderen. Dergelijke mechanismen doen zich voor op alle terreinen van het maatschappelijke leven. Ieder domein waarvoor Vlaanderen bevoegd is, bevat sleutels om de maatschappelijke positie van diverse kansengroepen te verbeteren. Slagkrachtig werken aan gelijke kansen vraagt een organisatiebrede en beleidsdomeinoverschrijdende aanpak.

1.1 OD Een gelijkerekansenperspectief in alle Vlaamse beleidsdomeinen

Ik streef naar een betere afstemming tussen de transversale beleidsprocessen die vandaag vanuit diverse beleidsdomeinen worden ingezet. Hiervoor gebruik ik de open coördinatiemethode (OCM).

De OCM is sinds 2008 verankerd in het kaderdecreet gelijke kansen en is een instrument om de gezamenlijke doelstellingen van de Vlaamse Regering uit te tekenen en op te volgen. Deze doelstellingen resulteren in concrete actieplannen waarbij iedere functionele minister binnen de eigen bevoegdheden verantwoordelijk is voor de realisatie van de vastgelegde actieplannen. Een OCM-cyclus duurt vijf jaar. Het doelstellingenkader wordt opgemaakt uiterlijk negen maanden na aantreden van de Vlaamse Regering. Nog eens zes maanden later zijn deze vertaald in concrete actieplannen met een looptijd van twee jaar. Ook het middenveld en de ambtelijke Commissie Gelijke Kansen worden hierbij betrokken.

Ik coördineer dit proces en stimuleer mijn collega's in de Vlaamse Regering tot het integreren van een gelijke kansenperspectief rond gender, seksuele identiteit, handicap, toegankelijkheid, leeftijd, migratie en armoede.

1.2 OD Ingaan tegen stereotyperende beeldvorming

Om de werkelijkheid te vatten, maakt ieder van ons gebruik van categorieën en daaraan verbonden associaties. Stereotypen zijn categorieën die zo ver gaan dat ze de werkelijkheid niet langer weergeven. Het zijn veralgemeningen die individuen en groepen onrecht aandoen en hun kansen in de samenleving limiteren. Ze worden meestal onbewust gehanteerd. Het zijn constructies die tot stand komen, in stand gehouden worden en/of evolueren via interacties tussen mensen of via interacties tussen media en publiek.

Een genuanceerde en niet-stereotyperende beeldvorming is cruciaal in de aanpak van maatschappelijke uitdagingen. Denken we bijvoorbeeld aan de ongelijke verdeling arbeid/zorg en de vaak moeilijke participatie van personen met een handicap op de arbeidsmarkt.

Stereotypen over 'mannelijkheid' en 'vrouwelijkheid' belemmeren de ontplooiing van vrouwen en mannen. Ze houden bestaande ordeningsmechanismen in stand, en beïnvloeden de studiekeuzes. Hierdoor heeft stereotiepe beeldvorming ook een impact op de loopbaankloof. Ik bekijk in overleg met de beleidsdomeinen media en onderwijs hoe we deze problematiek bij de bron kunnen aanpakken. Ook voor andere doelgroepen die vaak op een stereotype manier weergegeven bekijk ik hoe we deze negatieve beeldvorming kunnen omzetten naar een positieve, inclusieve weergave.

Ik zet ook verder in op de verdere uitbouw van de Expertendatabank. Deze databank helpt journalisten en programma's om kansengroepen vanuit hun deskundigheid – en dus in een niet-stereotype context – in beeld te brengen. De databank wordt vandaag erkend door spelers als VVJ en VRT als een belangrijk stimulerend instrument. Om het gebruik van de Expertendatabank te optimaliseren bouw ik het gegevensbestand verder uit en promoot het actief

onder de verschillende media. Ik verhoog ook de gebruiksvriendelijkheid door in te zetten op de mobiele raadpleegbaarheid.

1.3 OD Wegwerken van bestaande ordeningsmechanismen

Ideeën en verwachtingen met betrekking tot vrouwelijkheid en mannelijkheid bepalen nog steeds heel sterk hoe burgers hun leven uitbouwen. Gender is een maatschappelijk ordeningsprincipe dat vrouwen én mannen stimuleert en beïnvloedt om bepaalde paden te bewandelen en het volgen van andere belemmert.

De ultieme doelstelling is een maatschappij waar burgers hun eigen traject uitstippelen los van expliciete of impliciete genderverwachtingen. Daarvoor is een 'genderklik' nodig. Om zo vroeg mogelijk in te kunnen grijpen, start ik bij het onderwijs.

Van jongs af aan worden kinderen geconfronteerd met wat jongens of meisjes behoren te doen. Zo wordt een verwachtingspatroon gecreëerd dat ook bestendig wordt in de latere studiekeuze, jobkeuze en zelfs de (zorg)taken binnen het gezin. De gevolgen zijn enorm. Niet alleen blijft een groot arbeidspotentieel onderbenut, ook ongewenste maatschappelijke effecten zoals de loopbaankloof worden in stand gehouden. Ik zet prioritair in op de sensibilisering binnen het onderwijs. Een inspiratiebron wordt het onderzoek naar 'gegenderde' studiekeuzes in het technisch en beroepssecundair onderwijs in Vlaanderen dat eind 2014 wordt afgerond. Dit is echter niet voldoende. Om effectief tot een genderklik te komen is het noodzakelijk om deze discussie te stimuleren binnen bredere lagen van de maatschappij.

De loopbaankloof is nog steeds een realiteit en zorgt voor ongelijkheid. Er zijn verschillen in aantal gewerkte uren, in carrièreprogressie, in hiërarchisch niveau van jobs én in loon. Het gaat om loopbanen, maar ook om loopbaankansen en loopbaanuitkomsten. Verschillen in studiekeuze, ongelijke vertegenwoordiging in sectoren en verticale doorstroom zijn maar enkele factoren in deze complexe thematiek. Een slagkrachtige aanpak van de brede loopbaankloofthematiek vergt een regeringsbreed engagement met voornamelijk een nauwe samenwerking met mijn collega-minister bevoegd voor werk.

Ook de Vlaamse overheid geeft het goede voorbeeld. Het MEP-decreet beoogt in alle Vlaamse advies- en bestuursorganen een meer evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen door maximaal twee derde leden van hetzelfde geslacht toe te staan. Organen die hier niet aan voldoen, kunnen niet geldig beraadslagen en beslissen. De implementatie van dit decreet is een gedeelde verantwoordelijkheid van de volledige regering. Als minister van Gelijke Kansen neem ik een coördinerende rol op. De aanmaak van het MEP-rapport gebeurt door de Vlaamse Instellingen-, Organen- en Mandatendatabank (Vliom). Bij het beheer van de gegevens in de databank zijn drie partijen betrokken. Het algemeen-technisch beheer is in handen van de Kanselarij van de Vlaamse Regering. Een netwerk van Vliom-contactpersonen staat in voor de aanvulling van de gegevens van hun agentschap of departement. Gelijke Kansen in Vlaanderen duidt in de databank aan of organen onder het toepassingsgebied van het MEP-decreet vallen. Nog dit jaar leg ik een eerste MEP-rapport voor aan het Vlaamse Parlement. Vervolgens doe ik dat tweejaarlijks, zoals decretaal bepaald.

Naast het onderwijsveld, bedrijven en de overheid is het ook belangrijk om de gezinnen te wijzen op het – vaak onbewust – genderprobleem. Centraal hierbij staat het concept van solidariteit en het besef dat de (zorg)taken niet automatisch en zonder discussie grotendeels bij één partner terecht hoeven te komen. Ik leg de nadruk op een gedeelde verantwoordelijkheid. Deze bezorgdheid is gegroeid vanuit het probleem dat vrouwen in een partnerrelatie

die niet of deeltijds gewerkt hebben – meestal voor het opnemen van zorgtaken – vaak in financiële problemen komen wanneer er een einde komt aan hun relatie. De efficiëntste manier om dit te vermijden, is het gebruiken van alternatieven voor het faciliteren van de combinatie arbeid-zorg in het gezin waarbij de impact gelijkmatiger verdeeld is over beide partners. Wanneer koppels na het afwegen van de mogelijke pistes en hun implicaties toch besluiten dat één van hen best een stap terugzet op de arbeidsmarkt, treffen zij best een compensatieregeling voor de terugtrekkende partner. Met dit doel voor ogen werden reeds concrete compensatieclausules uitgewerkt die door notarissen en juridisch adviseurs gebruikt worden in onder andere huwelijks- en samenlevingscontracten. Ik plan een evaluatie en eventuele bijsturing van de compensatieclausules in samenwerking met de sector van notarissen, naast de verdere promotie van het gebruik hiervan.

Maar in de eerste plaats zet ik in op een meer evenwichtige verdeling van (zorg)taken over de partners binnen een gezin. Hiervoor werk ik sensibiliserende acties uit in overleg met het middenveld. Ik zie hier een gedeelde verantwoordelijkheid van mezelf als minister van Gelijke Kansen, maar ook van de ministers bevoegd voor Welzijn en Werk.

1.4 OD Streven naar een geweldloze samenleving

De Vlaamse Regering maakt via het transversale gelijkemansbeleid werk van een geweldloze maatschappij. In een maatschappij waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect voor elkaar centraal staan, is geen plaats voor geweld.

Verskillende doelgroepen, zoals transgenders en holebi's, maar ook kinderen en ouderen zijn nog te vaak het slachtoffer van geweld. Ook hierbij spelen genderverwachtingen en -mechanismen een belangrijke rol. Denken we maar partnergeweld, eer gerelateerd geweld, genitale verminking of homo- en transfoob geweld.

Een geweldloze samenleving is een breed maatschappelijk doel dat niet door de Vlaamse regering alleen bereikt kan worden. Sowieso zijn zowat alle beleidsniveaus betrokken bij het bestrijden van geweld. Daarom breng ik alle actoren bijeen zodat we samen op elk niveau duidelijke doelstellingen en acties kunnen formuleren. Een geweldloze samenleving creëren, betekent dat we werken aan preventie en ook een gepaste nazorg bieden aan slachtoffers.

Ik wacht de evaluatie van het huidige interfederaal actieplan inzake homo- een transfoob geweld af en hou rekening met de bevindingen. In tussentijd lanceer ik eind 2014 een uitgebreide gids die hen tips geeft om geweldsituaties te vermijden, met eventuele geweldsituaties om te gaan, en informatie geeft over bescherming en ondersteuning.

2. Strategische doelstelling: Volwaardige maatschappelijke participatie

"We maken werk van een integraal toegankelijke samenleving. Toegankelijke gebouwen, vervoer, informatie, communicatie, voorzieningen en diensten zijn daarvoor een essentiële voorwaarde. De Vlaamse Overheid neemt haar voorbeeldfunctie op vlak van toegankelijke gebouwen, informatie en communicatie op." (regeerakkoord p. 127, §2)

"De Vlaamse Regering verzoekt de SERV om in overleg met de organisaties voor personen met een beperking ervoor te zorgen dat conform het advies van de SERV hun beleidsparticipatie mogelijk wordt binnen de Commissie Diversiteit van de SERV conform het VN-verdrag." (regeerakkoord p. 127, §3)

"De Vlaamse Regering waakt over de naleving van de 29 Yogyakarta-beginselen. Een verbeterde afstemming tussen de verschillende relevante beleidsdomeinen zorgt voor een beleid dat inspeelt op de specifieke behoeften van de holebi's en transgenders. Dit gebeurt in samenwerking met de andere overheden, lokale besturen, sociale partners, media, onderwijskoepels en het middenveld." (regeerakkoord p. 127, §4)

2.1 OD Inzetten op algemeen welbevinden

Een inclusieve samenleving wordt gerealiseerd als iedereen zich volwaardig lid van onze maatschappij voelt. Barrières en uitsluitingsgronden moeten geïdentificeerd en weggewerkt worden. Het is van belang dat we rekening houden met de specifieke uitsluitingsgronden van de verschillende (doel)groepen.

De kerngedachte is om geen beleid 'over' maar 'met' een (doel)groep te maken, vanuit een continu proces van consultatie, participatie en betrokkenheid. Een goede beleidsparticipatie leidt tot een betere beleidsontwikkeling en versterkt de evaluatie. Ik erken de cruciale rol van het middenveld. Dat uit zich in (financiële) ondersteuning van sleutelactoren en nauw overleg met relevante organisaties.

Concreet zal ik de beleidsparticipatie van organisaties voor personen met een beperking mogelijk maken binnen de Commissie Diversiteit van de Sociaal Economische Raad van Vlaanderen (SERV).

Het aanknopingspunt voor mijn beleid rond transgenders en holebi's is terug te vinden in de 29 yogyakarta-beginselen voor de toepassing van Mensenrechten met betrekking tot Seksuele Geaardheid en Genderidentiteit.

Weerstand tegenover holebi's en transgenders komt voort uit een heteronormatief denken. Dit denken wil ik doorbreken. Een opmerkelijke evolutie is het groeiend besef dat weerstand tegenover holebi's en transgenders weinig te maken heeft met seksueel gedrag maar met heteronormatief denken. Dat besef bepaalt in grote mate mijn beleidsaanpak. De holebi- en transgendergemeenschap is zeer divers en ik zal aandacht hebben voor deze diversiteit in mijn beleid.

Ik start een onderzoek op geleid door het Steunpunt Gelijkekansenbeleid naar het welbevinden van kinderen die opgroeien bij een transgenderouder of holebi-ouder(s). Die resultaten worden mijn leidraad voor verdere acties.

Ik zet de samenwerking tussen Gelijke Kansen en Onderwijs verder. Nog tot het einde van het schooljaar 2014-2015 loopt een traject waarbij via pedagogische studiedagen en begeleiding op maat gewerkt wordt aan de ontwikkeling van genderbewuste en holebivriendelijke schoolomgevingen. Ik wacht de resultaten hiervan af en onderneem in samenwerking met de minister van onderwijs verdere acties.

Naast school is ook de sportsector een belangrijke hefboom voor maatschappelijke aanvaarding van holebi's en transgenders bij kinderen en jongeren. Eind 2014 lanceer ik een toolkit voor de voetbalsector. Zowel clubs, trainers, supportersclubs en andere belangrijke actoren worden betrokken. Ik onderzoek samen met mijn collega-minister bevoegd voor sport of de focus op de voetbalsector kan verruimd worden naar de bredere sportwereld.

Oudere holebi's signaleren verschillende bezorgdheden, waaronder eenzaamheid en een grote angst voor holebi-onvriendelijke zorg. Er zijn nog te veel verzorgenden die onvoldoende kennis hebben hoe ze met deze doelgroep moeten omgaan. Niet elke werknemer in de ouderenzorgsector komt met een transgender of holebi in contact, maar elke werknemer kan ermee te maken

krijgen. Ik vind het belangrijk dat verzorgenden en directies uit de ouderenzorgsector gesensibiliseerd worden. Ik zet hier verder op in, in overleg met de minister bevoegd voor welzijn.

De werking van het in 2013 geopende Transgender Infopunt (TIP) wordt geëvalueerd. Aansluitend onderzoek ik hoe ook de algemeen medische sector (huisartsen, ...) beter kan inspelen op vragen en noden van Transgenders.

2.2 OD Toegankelijkheid

De Vlaamse burger kan maar volwaardig participeren aan de maatschappij als hij/zij voldoende toegang heeft tot de beschikbare diensten en infrastructuur.

De oprichting van EVA Toegankelijk Vlaanderen is een feit. Het is nu essentieel dat ze haar decretale opdracht zo snel mogelijk aanvat. Ik ondersteun een vlotte opstart vanuit het Vlaamse gelijkekansenbeleid. Naast haar algemene opdracht – het streven naar een integraal toegankelijke en inclusieve samenleving door het promoten van Universal Design wordt één van de belangrijkste opdrachten het bereiken van een vergevorderde afstemming en uniformiteit in de dienstverlening over heel Vlaanderen. Ik leg de te realiseren doelen en de te verrichten prestaties vast in een samenwerkingsovereenkomst.

De architecten en ontwerpers zijn een belangrijke actor in het Vlaamse toegankelijkheidsbeleid. Er is reeds een belangrijke stap in de goede richting gezet met de stedenbouwkundige toegankelijkheidsverordening. Deze bevat de basisregels rond toegankelijkheid in het verkrijgen van een bouwvergunning. Dit is echter niet voldoende. Enerzijds zijn slechts een beperkt aantal regels in verband met toegankelijkheid opgenomen. Anderzijds moeten we nog meer inzetten op het preventief handelen. Ik streef ernaar dat het ontwerpen vanuit de filosofie 'Universal Design' de norm wordt. Hiervoor zoek ik naar samenwerking met het beleidsdomein onderwijs. In afwachting van een structurele oplossing (het integreren van 'Universal Design' in de eindtermen) zet ik in op het sensibiliseren van zowel de huidige ontwerpers als de ontwerpers van de toekomst. Daarnaast evalueer ik de bestaande stedenbouwkundige toegankelijkheidsverordening en stuur ik bij waar nodig.

Ik maak van de databank toegankelijk Vlaanderen (Toevla) de ruggengraat van het Vlaams toegankelijkheidsbeleid. Deze databank geeft een beeld van zowel de globale toegankelijkheid in Vlaanderen als de toegankelijkheid per sector. Deze databank moet verder aangevuld worden. Ik stimuleer daarom vrijwilligers en jeugdbewegingen om in het kader van de week van de toegankelijkheid ieder jaar de uitdaging op te nemen om een bepaalde sector van publiekelijke gebouwen te screenen op toegankelijkheid. Op die manier kan ik op korte termijn de database verder uitbouwen en sensibiliseer ik vrijwilligers en jeugdbewegingen met de dagdagelijkse situatie van het leven met een beperking. Ik onderzoek de mogelijkheid om een light-versie van de databank toegankelijk te maken voor individuele gebruikers via mobiele toestellen.

Fysieke toegankelijkheid alleen is niet voldoende. Ook de dienstverlening die aangeboden wordt moet gebruiksvriendelijk en laagdrempelig zijn. Sleuteldomeinen zoals kinderopvang, onderwijs, cultuur, sport,... vervullen een belangrijke rol. Ze zijn een toegangspoort – ook voor mensen met een beperking – tot een actief leven. Voornamelijk kinderen en jongeren zijn erg gevoelig voor de mate waarin ze meetellen en kunnen deelnemen aan activiteiten. Hier sla ik de brug met mijn beleidsdomein armoedebestrijding, waar mijn beleid zich intensief zal toespitsen op kinderen en gezinnen met (jonge) kinderen. Ik zal er vanuit mijn coördinerende rol als minister van Gelijke Kansen ook op toezien – in overleg met de functioneel bevoegde ministers – dat de sleuteldomeinen die

hierboven aangegeven zijn voldoende toegankelijk zijn, ook voor die mensen die vandaag onvoldoende zicht hebben op hun rechten.

Een belangrijke uitdaging naar de toekomst toe – met het oog op de vergrijzing – is het zo lang mogelijk kwalitatief gebruik laten maken van de lokale publieke omgeving door ouderen. Voldoende toegankelijke voorzieningen in de nabije omgeving zorgen ervoor dat ouderen langer thuis kunnen blijven in hun vertrouwde omgeving en doet de zorgvraag dalen. Ik zoek hierin naar samenwerkingsverbanden met de minister voor Welzijn.

We kunnen niet om de digitalisering van onze samenleving heen. Informatie wordt nu ook via websites, mobiele applicaties,... verspreid en met de burger wordt steeds meer via elektronische weg gecommuniceerd. De Vlaamse overheid heeft de ambitie om zo veel mogelijk administratieve transacties tussen overheid en burgers, lokale besturen of ondernemingen tegen 2020 te digitaliseren. Zowel de boodschap als het communicatieplatform moeten het volledige doelpubliek bereiken. Bij de ontwikkeling van deze platformen staan leesbaarheid en verstaanbaarheid centraal. Ik coördineer dit proces en ga de noodzakelijke samenwerkingsverbanden aan, met respect voor die doelgroep die (nog) niet op de digitale kar gesprongen is.

3. Strategische doelstelling: Het bestrijden van discriminatie

"Gelijke kansen garanderen en discriminatie bestrijden zijn een opdracht van elke dag en voor eenieder. De Vlaamse Overheid heeft hierbij een voorbeeldfunctie, zowel als werkgever als in de uitvoering van het beleid. De Vlaamse Regering maakt werk van een sterk, gecoördineerd en gedifferentieerd gelijke-kansenbeleid." (regeerakkoord p. 126, §1)

"Aan de beslissing over het al dan niet verlengen van het samenwerkingsakkoord van 12 juni 2013 met betrekking tot het interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van racisme en discriminatie, gaat een evaluatie vooraf waarover het Vlaams Parlement zich uitspreekt. Intussen wordt de behandeling van klachten op basis van gender toegevoegd aan de diensten van de Vlaamse Ombudsman." (regeerakkoord p. 126, §2)

"De Vlaamse Regering wil expliciete aandacht voor "leeftijd" in het Vlaams gelijkemansbeleid. We nemen maatregelen om iedere vorm van discriminatie op basis van leeftijd te bestrijden. Structurele drempels nemen we weg." (regeerakkoord p. 127, §5)

"Onder invloed van migratie en internationalisering is de Vlaamse samenleving de voorbije decennia grondig gewijzigd. De toenemende diversiteit in onze samenleving is een realiteit waar we positief mee aan de slag gaan. Dat betekent dat we iedereen uitnodigen om vanuit haar of zijn eigenheid mee te bouwen aan een Vlaamse samenleving, een gedeelde toekomst, als evenwaardige burgers, met gelijke rechten en gelijke plichten. Dat betekent even zeer dat we uitgaan van wat ons bindt en dat we iedere vorm van discriminatie op basis van herkomst bestrijden." (regeerakkoord p. 128, §1)

"We sluiten een integratiepact met de lokale besturen, sociale partners, media, onderwijspartners en verenigingen van mensen met een migratie-achtergrond waarbij iedere partner verantwoordelijkheid opneemt om directe en indirecte discriminatie en racisme te bestrijden en respect ten aanzien van personen met een andere geloofsovertuiging of seksuele geaardheid te bevorderen. Het pact vraagt ook engagementen van onderwijsinstellingen, sociale organisaties, media, lokale besturen en werkgevers om te voorzien in stage- en (vrijwilligers)-werkplaatsen voor inburgeraars." (regeerakkoord p. 129, §6)

"Via het activerings- en competentiebeleid verbeteren we de arbeidsmarktpositie van allochtone werkzoekenden. Zo zetten we sterker in op een geïntegreerd taalbeleid, competentieversterkende acties en specifieke toelidings- en werkervaringstrajecten voor laaggeschoolde jongeren, met een bijzondere focus voor de stedelijke problematiek. We bestrijden ook discriminatie op de arbeidsmarkt, preventief zowel als curatief." (regeerakkoord p. 35, §5)

"Om elk talent een kans te geven, bestrijden we discriminatie op de arbeidsmarkt. De mogelijkheden om deze strijd op Vlaams niveau te voeren zijn echter beperkt. We zullen in overleg met de Vlaamse sociale partners informatiecampagnes starten die slachtoffers en getuigen informeren over hun rechten en hen sensibiliseren om hiervan melding te maken bij de bevoegde instanties. In de strijd tegen discriminatie in de arbeidsbemiddeling voeren we, in overleg met de betrokken actoren, een preventief en sensibiliserend beleid, in geval van inbreuken geeft inspectie een passend gevolg." (regeerakkoord p. 36, §6)

"We pleiten, conform de nota "mensenrechten en Vlaams internationaal beleid", voor een actief mensenrechtenbeleid met onze waarden als belangrijkste leidraad en de EU als belangrijkste hefboom." (regeerakkoord p. 156, §4)

Non-discriminatie is één van de grondslagen van onze democratische samenleving. Toch is discriminatie nog te vaak een dagelijkse realiteit. Daarom werk ik naast een proactief gelijkekansenbeleid dat achterstellingsmechanismen wil wegwerken ook een non-discriminatiebeleid uit waar feitelijke discriminaties bestreden worden. Hierbij wil ik specifiek meer aandacht besteden aan 'leeftijd'. Niet alleen vertegenwoordigen de ouderen een grote en steeds groter wordende groep binnen onze maatschappij, ook vind ik dat hier in het verleden onvoldoende aandacht aan besteed is. Vanuit mijn bevoegdheid inburgering wil ik maximaal inzetten op wat ons verbindt, dit betekent ook dat iedere vorm van discriminatie op basis van herkomst bestreden wordt. Ik verwacht van mijn collega's dat ook zij in hun beleidsvoering een non-discriminatiereflex integreren. Dit zal opgenomen worden in de OCM-cyclus.

Het interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van racisme en discriminatie is bevoegd voor het behandelen van discriminatieklachten. Het samenwerkingsakkoord dat afgesloten werd op 12 juni 2013 wordt geëvalueerd door het Vlaams Parlement. Op dit moment is er geen instantie die de discriminatiemeldingen op grond van geslacht en (trans)gender met betrekking tot regionale bevoegdheden kan behandelen. De behandeling van deze klachten wordt toegevoegd aan de diensten van de Vlaamse Ombudsman.

In 2011 ging Vlaanderen voor de VN-mensenrechtenraad het engagement aan om een nationale mensenrechteninstelling op te richten conform de Principes van Parijs. Ook vandaag zijn er al verschillende mensenrechtenorganen actief in Vlaanderen, maar zij voldoen op dit moment echter niet aan de Principes van Parijs. Ik onderzoek de mogelijkheid om de Principes van Parijs te implementeren en deze organen te laten fungeren als een ontmoetingsplatform en aanspreekpunt voor internationale organisaties.

Liesbeth HOMANS,

viceminister-president,
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

VII. REGELGEVINGSAGENDA

Dit is een uittreksel uit de regelgevingsagenda met informatie aangevuld tot op 23/10/2014. Meer actuele en meer uitgebreide informatie over deze initiatieven kunt u te allen tijde raadplegen in de regelgevingsagenda op regelgevingsagenda.bestuurszaken.be

opheffen uitvoeringsbesluit meldpunten

Status van het initiatief: In voorbereiding
Strategische
SD3 Het bestrijden van discriminatie

doelstelling:

Assistentiehonden GAS

Status van het initiatief: In voorbereiding
Strategische
SD2 Volwaardige maatschappelijke participatie

doelstelling:

verordening toegankelijkheid

Status van het initiatief: In voorbereiding
Strategische
SD2 Volwaardige maatschappelijke participatie

doelstelling:

gelijkekansen-/gelijkebehandelingsdecreet

Status van het initiatief: In voorbereiding
Strategische
SD3 Het bestrijden van discriminatie

doelstelling:

Interfederaal Gelijkekansencentrum

Status van het initiatief: In voorbereiding
Strategische
SD3 Het bestrijden van discriminatie

doelstelling:

samenstelling commissie diversiteit SERV

Status van het initiatief: In voorbereiding
Strategische
SD3 Inclusie is nog geen realiteit voor mensen met een beperking

doelstelling: